

Музейні фонди Закарпатської області складають 236,1 тис. експонатів основного фонду.

Висновки. Аналіз даних отриманих з статистичних збірників стосовно основних складових сфери гостинності показав, що наявність інформації щодо показників, які нас цікавлять, дуже обмежена, а подекуди навіть відсутня.

Отже, провівши економічний аналіз сфери гостинності Закарпаття та визначивши тенденції та потенціал області, необхідним є розробка методичного підходу щодо діагностики оцінки привабливості сфери гостинності.

Список використаних джерел:

1. Софронова Ю.Л. Современная индустрия гостеприимства: перспективы социологического анализа / Ю.Л. Софронова // Вестник НГТУ им. Р.Е. Алексеева. – 2014 – №2. – С. 66-72.
2. Мальська, М. П. Готельний бізнес: теорія та практика / М. П. Мальська, І. Г. Пандяк. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 472 с.
3. Фролова, Т. А. Экономика и управление в сфере социально-культурного сервиса и туризма: конспект лекцій / Т. А. Фролова. – Таганрог: ТТИ ЮФУ. – 2010. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.aup.ru/books/m204/1_1.htm.
4. Елканова, Д. И. Основы индустрии гостеприимства; учебное пособие / Д. И. Елканова, Д. А. Осипов, В. В. Романов, Е. В. Сорокина. – М.: Дашков и Ко, 2010. – 248 с.
5. Котлер, Ф. Маркетинг. Гостеприимство и туризм / Филип Котлер, Джон Боуэн, Джеймс Мейкенз. – Издательство «ЮНИТИ», Москва. – 1998. – 630 с.
6. Баранова, А. Ю. Современные подходы к формированию оценки эффективности инвестирования индустрии гостеприимства [Электронный ресурс] / А. Ю. Баранова. – Режим доступа: <http://koet.syktu.ru/vestnik/2009/2009-4/1/1.htm>.
7. Джанджугова, Е. А. Маркетинг в индустрии гостеприимства; учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Джанджугова Е. А. – М.: Издательский центр «Академия», 2003. – 224 с.
8. Закарпаття – санаторії та туризм у 2017 році: статистичний збірник / за ред. Г.Д. Гриник. – Ужгород. – 2018. – 102 с.
9. Закарпаття 2016 : статистичний щорічник / за ред. Г.Д. Гриник. – Ужгород. – 2017. – 500 с.
10. Закарпаття 2017 : статистичний щорічник / за ред. Г.Д. Гриник. – Ужгород. – 2018. – 478 с.
11. Кузнецова Н. М. Основы экономики готельного та ресторанного господарства : навчальний посібник / Н. М. Кузнецова. – К. : Інститут туризму, 1997. – 173 с.
12. Звіт про обсяги реалізованих послуг: дані державного статистичного спостереження ф. №1 – послуги (квартальна) – Ужгород. – 2018.
13. В'їзний туризм : навчальний посібник / [П. Ф. Коваль, Н. О. Алешугіна, Г. П. Андреева та ін.]. – Ніжин : Вид-во В. В. Лук'яненко, 2010. – 304 с.
14. Індустрія гостинності в Україні: стан і тенденції розвитку : монографія / за заг. ред. проф. В. М. Зайцевої; Запорізький національний технічний університет. – Запоріжжя : Просвіта, 2017. – 240 с.
15. Уніан: інформаційне агентство. Укрзалізниця запустила в тестовому режимі вузькоколійку Мукачево – Будапешт [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <https://economics.unian.ua/transport/10338705-ukrzaliznicya-zapustila-v-testovomu-rezhimi-vuzkokolijku-mukachevo-budapesht.html>
16. Про культуру: Закон України від 14.12.2010 р. № 2778-17 [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2778-17>.

Рецензент д.е.н., професор Мілашовська О.І.

УДК 331.56

Шубалий О.М., д.е.н., професор

Луцький національний технічний університет

ОЦІНКА МАСШТАБІВ І НАСЛІДКІВ МОЛОДІЖНОГО БЕЗРОБІТТЯ У РЕГІОНІ

У статті проведено оцінку тенденцій зміни показників безробіття молоді у Волинській області, а також подано пропозиції для вирішення цієї проблеми.

Ключові слова: безробіття, молодь, ринок праці, економічно активне населення, регіон.

Шубалий А.М.

ОЦЕНКА МАСШТАБОВ И ПОСЛЕДСТВИЙ МОЛОДЕЖНОЙ БЕЗРАБОТИЦЫ В РЕГИОНЕ

В статті проведена оцінка тенденцій змінення показателів безробіття молодіж в Волинській області, а також представлені пропозиції для рішення цієї проблеми.

Ключевые слова: безробіття, молодь, ринок праці, економічно активне населення, регіон.

Shubalyi O.

EVALUATION OF STUDIES AND CONSEQUENCES OF YOUNG DISTRICT UNEMPLOYMENT IN THE REGION

The article assesses the tendencies of youth unemployment rate changes in the Volyn region, as well as suggestions for solving this problem.

Key words: unemployment, youth, labor market, economically active population, region.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Одним із головних факторів економічного та соціального розвитку будь-якої країни є соціальне, культурне та професійне становлення її молоді. Однак саме ця частина населення в умовах ринкової економіки найбільш часто стикається з проблемами працевлаштування. Для молодих людей, які не мають досвіду роботи, а отже, не відповідають всім вимогам потенційних роботодавців, вона стоїть особливо гостро. Особливо ситуація ускладнюється у періоди економічної та політичної нестабільності. З соціального погляду безробіття молоді безсумнівно, є негативним явищем яке призводить до гальмування розвитку країни в соціальному, політичному та економічному напрямках. Тому молодіжне безробіття – складна й серйозна проблема. Всі країни світу прикладають чимало зусиль для її подолання, але жодній ще не вдалося ліквідувати його повністю. Безробіття молоді характеризує такий стан суспільства, коли частина бажаючих наполегливо трудитися за наймом неспроможна знайти собі роботи за фахом чи взагалі працевлаштуватися.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Протягом останніх років активними науковими дослідженнями безробіття молоді займалися багато вітчизняних вчених [1; 2; 7–12; 14], які розглядали різні сторони цієї важливої соціально-економічної проблеми на національному та регіональному рівнях.

Відповідно до сучасних тенденцій розвитку світової та національної економіки можна виділити багато нових факторів, що зумовлюють прояв безробіття в нових, раніше неіснуючі формах, вимагає поглиблення теоретичних знань в області дослідження цього найважливішого соціально-економічного феномену ринку праці, систематизації форм і наслідків безробіття.

Цілі статті. Мета дослідження полягає у проведенні оцінки масштабів і наслідків безробіття молоді у Волинській області.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Волинська область відноситься до дотаційних регіонів України, адже не містить значної кількості великих промислових підприємств та не має розвиненої ринкової інфраструктури, незважаючи на вигідне географічне розміщення. У даному регіоні спостерігаються значні відхилення у рівнях розвитку міських і сільських поселень, гостро стоїть проблема працевлаштування сільського населення, молоді та інвалідів. Рівень середньої заробітної плати та середньої допомоги з безробіття залишаються одними з найменших серед усіх регіонів України.

На початковому етапі проведено аналіз основних показників економічної активності населення та безробіття молоді у Волинській області за 2000–2017 рр. (табл. 1).

Таблиця 1

Аналіз основних показників економічної активності населення та безробіття молоді у Волинській області за 2000–2017 рр.

Показники	Роки						Приріст 2017р. до 2000р.	
	2000	2005	2010	2015	2016	2017	Абсол.	%
Економічно активне населення, тис. осіб	540	471,8	474,1	440,4	431,8	418,1	-121,9	-22,6
з нього частка населення								
у працездатному віці, відсотків	85,8	92,5	91,9	98,3	98,7	98,9	13,1	15,3
Зайняте населення, тис. осіб	486,2	429,9	433,6	397,3	382,1	366	-120,2	-24,7
з нього частка найманих працівників підприємств, організацій, установ, відсотків	66	61,3	57	53,6	56,1	58,3	-7,7	-11,7
Рівень зайнятості населення, відсотків	64,8	57,5	58,2	53,1	51	48,8	-16	-24,7
у тому числі у працездатному віці	67,9	63,2	62,9	60,3	57,9	56,1	-11,8	-17,4
Безробітне населення, тис. осіб	53,8	41,9	40,5	43,1	49,7	52,1	-1,7	-3,2
Частка безробітної молоді у віці до 35 років, відсотків	56,2	48	52,7	57,3	56,9	56,6	0,4	0,7
Рівень безробіття населення, відсотків	10	8,9	8,5	9,8	11,5	12,5	2,5	25,0
у тому числі у працездатному віці	11,6	9,6	9,3	10	11,7	12,6	1	8,6
Рівень тривалого безробіття (частка осіб, які шукали роботу більше 12 місяців, у загальній кількості економічно активного населення), відсотків	5,3	2,4	1,8	1,8	2,2	5,8	0,5	9,4
Середня тривалість пошуку роботи, місяців	10	6	6	6	6	9	-1	-10,0

Примітка. Побудовано автором за даними [3–6, 13].

Як бачимо, протягом аналізованого періоду відбувалося загальне зростання чисельності економічно активного населення на 121,9 тис. осіб, або 22,6 %, при цьому частка населення у працездатному віці зросла на 13,1 %. З іншого боку, кількість зайнятого населення за цей період зменшилася на 120,2 тис. осіб, або 24,7 %, зокрема серед них найманих працівників підприємств і організацій на 11,7 %.

Таким чином, рівень зайнятості населення зменшився до 48,8 %, або на 16,0 % порівняно з 2000 роком. Разом із тим, кількість безробітного населення зменшилася на значно меншу величину – 1,7 тис. осіб та у 2017 році становила 52,1 тис. осіб. Рівень тривалого безробіття у 2017 році порівняно з попередніми роками різко зріс до 5,8 %, а середня тривалість пошуку роботи – до 9 місяців, що свідчить про переважання негативних тенденцій у сфері зайнятості та безробіття населення у регіоні.

Надалі проведено порівняння зміни кількості безробітного населення та частки безробітної молоді у Волинській області за 2000–2017 рр. (рис. 1).

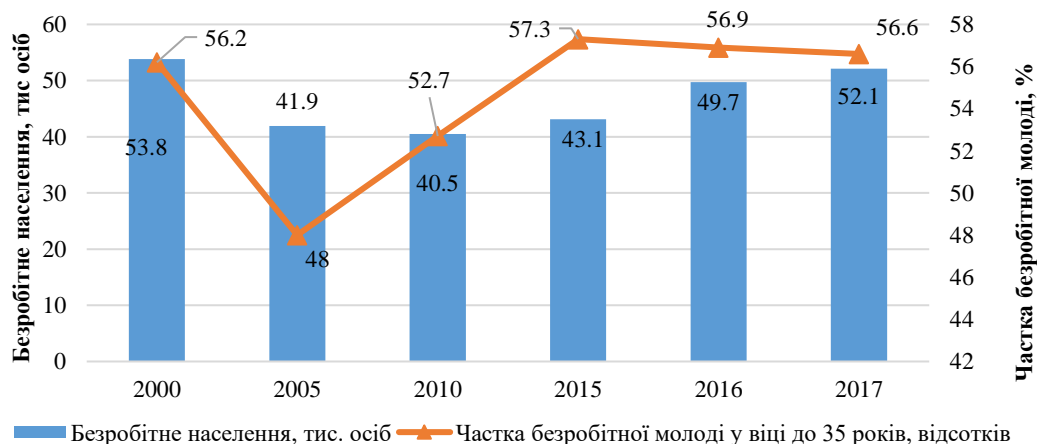

Рис. 1. Порівняння зміни кількості безробітного населення та частки безробітної молоді у Волинській області за 2000–2017 рр. (побудовано автором за даними джерела [3–6, 13])

Як бачимо, на фоні загального зростання чисельності безробітного населення у 2015–2017 рр. відбувалося зменшення у 2016–2017 рр. частки безробітної молоді до 56,6–56,9 %, але вона залишається надто великою. Хоча у 2005 році цей показник становив тільки 48,0 %. Тобто, у 2017 році у регіоні практично знову відбулося повернення значень частки безробітної молоді до рівня 2000 року – 56,2%.

На наступному етапі проведено аналіз змін кількості зареєстрованих безробітних серед молоді у Волинській області за 2010–2017 рр. (табл. 2).

Таблиця 2

Аналіз змін кількості зареєстрованих безробітних серед молоді у Волинській області за 2010–2017 рр. (на кінець року)

Показники	Кількість, осіб			У % до загальної кількості		
	2010	2015	2017	2010	2015	2017
Кількість зареєстрованих безробітних	13505	11739	8179	100	100	100
з них						
жінки	7465	6811	4767	55,3	58	58,3
молодь у віці до 35 років	6685	5312	3174	49,5	45,3	38,8
особи, які мають додаткові гарантії у сприянні працевлаштуванню	3788	4071	3647	28	34,7	44,6
Проходили професійне навчання	783	411	336	5,8	3,5	4,1
Отримували допомогу з безробіття	10197	9672	6503	75,5	82,4	79,5
Середній розмір допомоги з безробіття у грудні, грн.	715,3	1329,9	2088,4	x	x	x
Потреба роботодавців у працівниках для заміщення вільних місць (вакантних посад)	820	782	2227	x	x	x

Примітка. Побудовано автором за даними [3–6, 13].

Як бачимо, кількість зареєстрованих безробітних серед молоді мала тенденцію до зменшення з 6685 осіб у 2010 році до 3174 осіб у 2017 році, тобто понад як у 2 рази. Але при цьому відбулося зменшення частки молоді у віці до 35 років у загальній кількості зареєстрованих безробітних – з 49,5 % у 2010 році до 38,8 % у 2017 році. Серед позитивних моментів можна відмітити зростання середнього розміру допомоги по безробіттю та потреби роботодавців у працівниках для заміщення вільних місць.

На рисунку 2 представлено динаміку кількості та питомої ваги безробітної молоді у віці до 35 років у Волинській області за 2010–2017 рр.

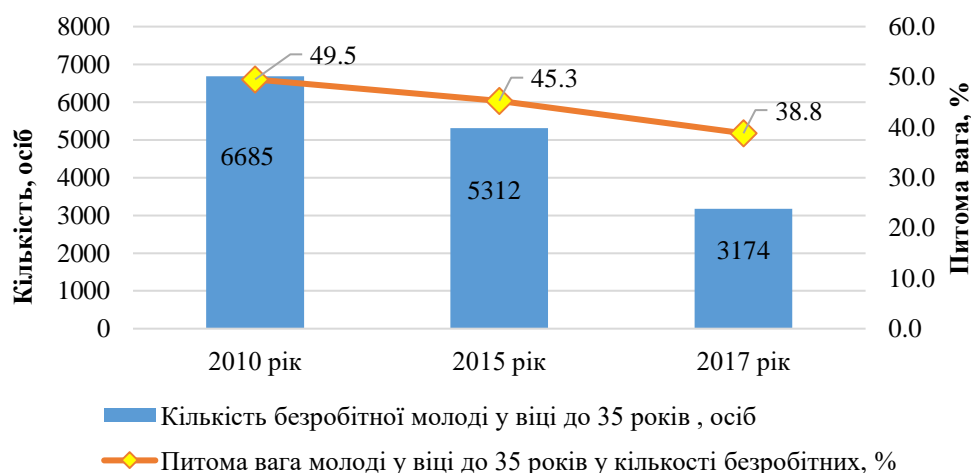

Рис. 2. Динаміка кількості та питомої ваги безробітної молоді у віці до 35 років у Волинській області за 2010–2017 рр. (побудовано за [3–6, 13])

Як бачимо, спостерігається певна закономірність – із зменшенням кількості безробітної молоді відбувається зменшення її питомої ваги у загальній кількості безробітного населення у Волинській області протягом періоду 2010–2017 рр. Тобто, в цілому відбуваються позитивні зміни щодо зменшення як чисельності, так і питомої ваги безробітної молоді в регіоні.

На наступному етапі аналізу вивчено динаміку кількості зареєстрованих безробітних за статтю та віковими групами у Волинській області на кінець грудня 2017 року (рис. 3).

Результати проведеного аналізу свідчать, що серед вікових груп найбільшим рівнем безробіття характеризуються групи, що відносяться до молоді. Зокрема, рівень безробіття по групі 15–24 років для чоловіків сягає 42,6 %, а для жінок – 23,8 %, що є найбільшими показниками серед усіх вікових груп населення регіону. Цей показник дещо зменшився для вікової групи молоді 25–29 років до, відповідно 11,0 % чоловіки та 14,4 % жінки. Щодо групи молоді у віці 30–34 років, то для чоловіків рівень безробіття продовжив знижуватися і досягнув 7,4 %, а для жінок навпаки зріс – до 20,5%. Таким чином, підтверджується наявність проблеми значної кількості безробітної молоді та осіб передпенсійного віку у Волинській області. Як правило, більше страждають від перерви в роботі особи старшого віку, які все життя працювали, звикли до такого статусу, вважають його незмінним (особливо таке уявлення про гарантовану довічну зайнятість характерне для людей, чия психологія була сформована за часів адміністративно-командної економіки) і не в змозі змінити свою професію або, навіть, і кваліфікацію.

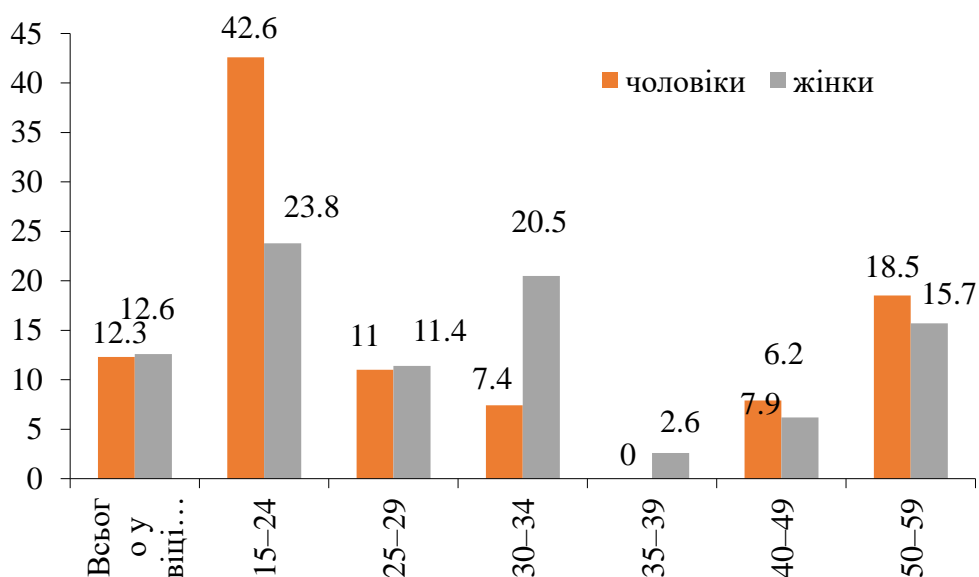

Рис. 3. Порівняння рівня безробіття населення за статтю та віковими групами у Волинській області у 2017 році, % (побудовано автором за [3–6, 13])

Результати проведеного аналізу свідчать, що серед вікових груп найбільшим рівнем безробіття характеризуються групи, що відносяться до молоді. Аналіз рівня безробіття населення (за методологією МОП) за статтю, місцем проживання та віковими групами у 2017 році (відсотків до економічно активного населення відповідної вікової групи) представлено на рисунку 4.

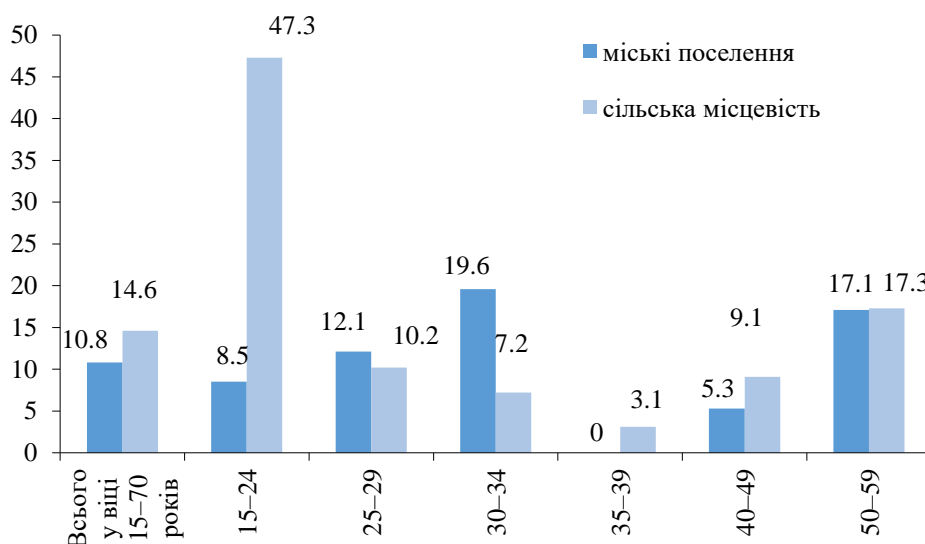

Рис. 4. Порівняння рівня безробіття населення за місцем проживання та віковими групами у Волинській області у 2017 році, % (побудовано автором за даними [3–6, 13])

Як бачимо, найбільшим рівнем безробіття характеризується вікова група молоді у віці 15–24 років у сільській місцевості, де цей показник досягнув 47,3 %. Також значним є рівень безробіття у міських поселеннях для молоді у віці 30–34 років, де рівень безробіття досягнув 19,6 %, тоді як у сільській місцевості він становив 7,2 %.

Надалі важливо провести оцінку ролі підрозділів державної служби зайнятості у зниженні рівня безробіття молоді в регіоні. Для цього на початковому етапі вивчимо інформацію щодо надання послуг ДСЗ молоді у віці до 35 років у Волинській області за 2016–2017 рр. (табл. 3).

Таблиця 3

Інформація щодо надання послуг ДСЗ молоді у віці до 35 років у Волинській області за 2016–2017 рр.

Показники	2016 р.	2017 р.	Абсол. відх.	Темп росту, %
Мали статус безробітного у звітному періоді	14 913	12 076	-2 837	81,0
Всього отримали роботу (у т.ч. до набуття статусу безробітного)	11 124	10 820	-304	97,3
Чисельність працевлаштованих безробітних	4 811	3 841	-970	79,8
Проходили профнавчання	1 248	1 106	-142	88,6
Отримали профорієнтаційні послуги				
Усього	24 672	22 903	-1 769	92,8
з них безробітних	14 359	11 773	-2 586	82,0
Брали участь у громадських та інших роботах тимчасового характеру				
усього	2 353	2 278	-75	96,8
з них безробітних	2 349	2 277	-72	96,9
Мають статус безробітного на кінець періоду	3 702	3 174	-528	85,7
з них: отримують допомогу по безробіттю	2 809	2 386	-423	84,9

Примітка. Побудовано автором за даними [3–6, 13].

Загалом кількість безробітної молоді у 2017 році зменшилася на 2837 осіб, або 19,0%. Разом із тим, зменшилася кількість молоді, яка отримала роботу – на 304 особи, або 2,7 %. Також негативною є динаміка чисельності працевлаштованих безробітних серед молоді – на 970 осіб, або 20,2 %. Серед негативів можна також відмітити зменшення кількості молоді, яка проходила профнавчання – на 142 особи, або 11,4 %. Зменшилася також кількість молоді, яка отримала профорієнтаційні послуги – на 1769 осіб, або 7,2 %, зокрема безробітних на 18 %. Також відбулося зменшення кількості молоді, яка брала участь у

громадських та інших роботах тимчасового характеру – на 75 осіб, або 3,2 %. Але поряд з цим, відбулося також зменшення й кількості молоді, яка мала статус безробітного на кінець періоду – на 528 осіб, або 14,3 %, зокрема тих, які отримують допомогу по безробіттю. Тобто, в цілому переважають негативні тенденції до зменшення рівня охоплення безробітної молоді послугами підрозділів Державної служби зайнятості у Волинській області протягом останнього року.

На наступному етапі проведено ранжування районних центрів зайнятості Волинської області за рівнем працевлаштування безробітної молоді у 2017 році (рис. 5).

За підсумками аналізу діаграми можна зробити висновок, що найбільше за кількістю безробітної молоді перебувало у звітному році у містах, що належать Луцького – 2977 осіб, Ковельського – 1771 особа та Володимир-Волинського – 14132 особи центрів зайнятості. Також виділяється на цьому фоні Ківерцівський центр зайнятості, де перебувало на обліку 789 осіб безробітної молоді, а також Нововолинський – 868 осіб.

З іншого боку, за рівнем працевлаштування безробітної молоді найбільшу ефективність демонструють лише Ковельський та Нововолинський центри зайнятості, відповідно 104,1 % та 121,7 %. Тоді як порівняно незначним рівнем працевлаштування молоді характеризувався Луцький центр зайнятості – 76,9 %, що свідчить про наявність резервів покращення його роботи.

Висновки. Вирішення проблеми зниження безробіття молоді має стати пріоритетом регіональної соціально-економічної політики та вирішуватися системно із залученням усіх зацікавлених сторін. Також потребують удосконалення методичні інструменти кількісного виміру безробіття для формування об'єктивної інформаційно-аналітичної основи збору, обробки та аналізу даних не тільки про безробіття молоді, а й інших соціально незахищених верств населення регіону, щоб локалізувати негативні наслідки цього явища для усіх суб'єктів регіональної економіки.

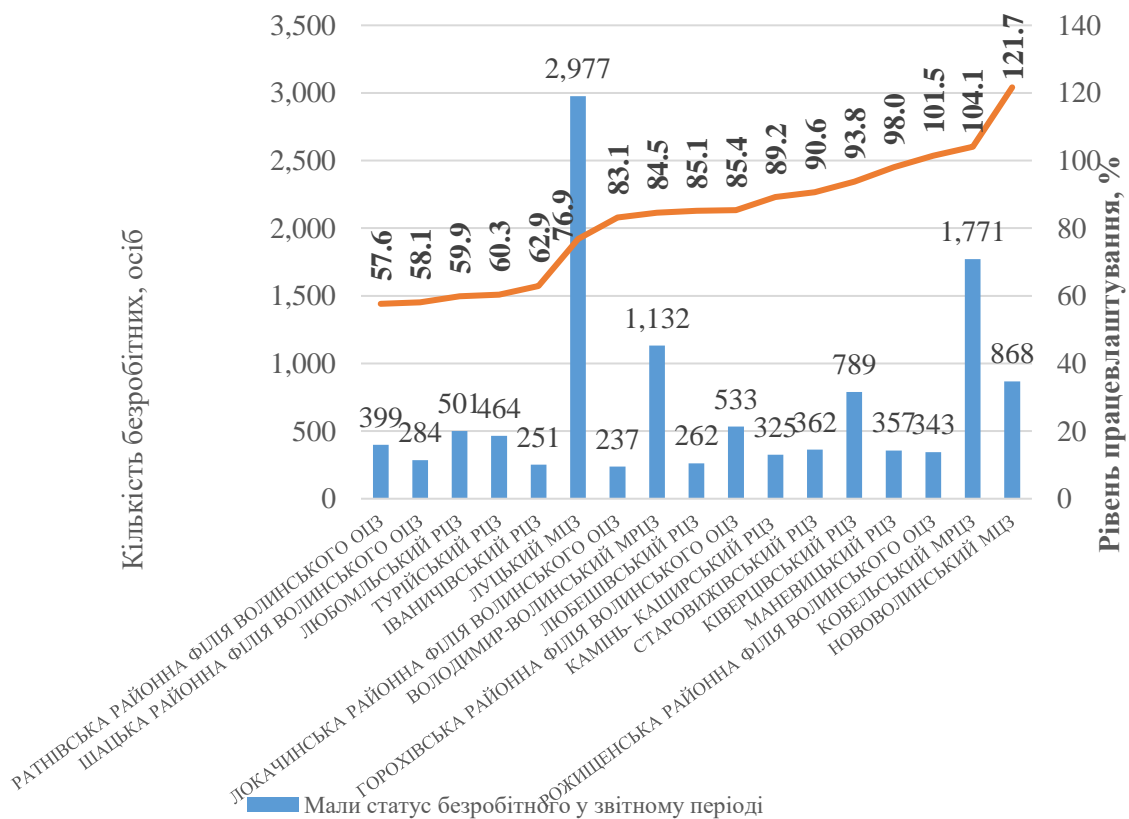

Рис. 5. Ранжування районних центрів зайнятості Волинської області за рівнем працевлаштування безробітної молоді у 2017 році (побудовано за даними [3–6, 13])

Тенденція до зменшення звернень незайнятого населення, особливо молоді, до центрів зайнятості у Волинській області не завжди свідчить про підвищення ефективності їх роботи, адже нерідко переважна більшість молодих людей працевлаштовуються неофіційно, не розуміючи усі негативні наслідки цього кроку. Важливою проблемою є також те, що значна частина безробіття молоді виникає серед випускників закладів вищої освіти, що свідчить як про неефективність профорієнтаційної роботи серед молоді з боку відповідних служб, так і про не завжди адекватну оцінку з боку батьків рівня підготовки та перспектив працевлаштування власних дітей. Також протягом останніх років стали відчутними огріхи діючої системи вступу до закладів вищої освіти, адже, в умовах низького рівня життя населення, переважна більшість вступників за рекомендацією батьків зорієнтована на здобуття бюджетного місця, нерідко нехтуючи при цьому власними нахилами до здобуття певної професії чи спеціальності, зокрема робітничого профілю.

Одним із кроків вирішення даної проблеми може стати розробка, прийняття та реалізація у Волинській області та інших регіонах України Регіональної програми зниження безробіття економічно активного населення серед молоді на 3-5 років. Відповідно, регіональні органи державної влади та територіальні громади, підприємства й організації, заклади професійно-технічної та вищої освіти повинні консолідувати зусилля для забезпечення спільного вирішення проблеми зниження рівня безробіття молоді.

Список використаних джерел:

1. Безтелесна Л.І. Молодіжне безробіття: оцінка масштабів і напрями мінімізації. *Соціально-трудові відносини: теорія та практика*. 2014. № 1. С. 103–107.
2. Бойко А.К. Молодіжне безробіття як правовий феномен. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. "Право"*. 2016. Вип. 25. С. 51–57.
3. Волинський обласний центр зайнятості : офіційний веб-сайт. Режим доступу : <https://vol.dcz.gov.ua>.
4. *Волинь у соціально-демографічному вимірі 2017*: статистичний збірник / За ред. В.Ю. Науменка. Луцьк : Головне управління статистики у Волинській області, 2018. 180 с.
5. *Волинь–2017*: статистичний щорічник / За ред. В.Ю. Науменка. – Луцьк : Головне управління статистики у Волинській області, 2018. – 458 с.
6. Головне управління статистики у Волинській області: офіційний веб-сайт. Режим доступу: <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua>.
7. Діденко Н. В., Родак О.Ф. Проблема та шляхи вирішення молодіжного безробіття в сучасному суспільстві. *Економіка та держава*. 2016. № 4. С. 81–84.
8. Дубич К.В. Сучасні світові тенденції та українські реалії молодіжного безробіття. *Вісник Національної академії державного управління при Президенті України. Серія : Державне управління*. 2017. № 3. С. 87–94.
9. Іванова Т. М. Напрями подолання молодіжного безробіття в Україні: регіональний аспект. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент*. 2016. Вип. 19. С. 94–97.
10. Качан Є.П., Грабовецька О.Й. Самозайнятість населення: сутність і сучасні чинники розвитку. *Регіональні аспекти розвитку продуктивних сил України: Науковий журнал*. Випуск 19. 2014. С. 97-100.
11. Шубалий О.М., Шубала І.В., Потьомкіна О.В. *Моніторинг регіонального ринку праці: тенденції, закономірності, прогнози*. М-во освіти і науки України; Луцький НТУ. Луцьк: ІВВ Луцького НТУ, 2018. 250 с.
12. Панас Я. В., Марців Н.І. Аналіз стану та причин молодіжного безробіття в Україні. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. 2013. № 769. С. 386–392.
13. *Праця Волині-2017: статистичний збірник* / за ред. В.О. Грабаровської. Луцьк: Головне управління статистики у Волинській області, 2018. 117 с.
14. Шульга О.В. Безробіття молоді та шляхи його подолання. *Проблеми соціальної роботи: філософія, психологія, соціологія*. 2017. № 2. С. 112–116.